

Thanatos

ISSN 2242-6280, vol.4 1/2015

© Suomalaisen Kuolemantutkimuksen Seura Ry.

https://thanatosjournal.files.wordpress.com/2015/6/haverinen_raportti.pdf

Surutyö ja suru työnä

Anna Haverinen

Turun yliopisto

Surukonferenssi 2015: Kuoleman ja surun kohtaaminen työssä 16. – 17.4.2015, Tampereen yliopisto. Surukonferenssin järjestäjinä toimivat KÄPY – Lapsikuolemaperheet ry, Suomen nuoret lesket ry, HUOMA- Henkirikoksen uhrien läheiset ry, Tampereen yliopiston terveystieteiden yksikkö, Suomalaisen Kuolemantutkimuksen seura ry ja Suomen Mielenveysseura.

Vuoden 2015 Surukonferenssin teemana oli ”Kuoleman ja surun kohtaaminen työssä”. Työ näkyi päivän keynote-esitelmissä hyvin monipuolisesti ja aihetta sivuttiin myös useissa kokemuspuheenvuoroissa, joita oli tänä vuonna yleisön pyynnöstä molempina päivinä.¹

Torstaina aamupäivällä keynote-puhujana oli Hautaustoimistojen liiton puheenjohtaja Kyllikki Forsius aiheellaan ”Hautaustoimisto palvelee”. Aihe herätti myös yleisössä runsaasti keskustelua, kuten esimerkiksi mikä auto soveltuu ruumisautoksi. Moni hämmästeli asetuksia ja säännöksiä, jonka mukaan ruumiin kuljettamiseen varattu auto tulee olla määrätty tähän tarkoitukseen. Vainajaa ei voi esimerkiksi kuljettaa vuokratulla pakettiautolla, sillä hygieniasäädösten mukaan se on riski, sillä samalla autolla voidaan heti perään kuljettaa esimerkiksi ruokaa. Myös hauta-arkku on pakollinen hygieniasäädösten vuoksi, eikä siis suinkaan hautaustoimistojen tapa ”rahastaa” asiakkaitaan. Moni yleisöstä kuitenkin kommentoi tietävänsä tapauksia, joissa esimerkiksi vanhemmat ovat kuljettaneet kuolleen lapsensa arkun tai tuhkan omalla autollaan hautausmaalle. Säädökset näyttävät tekevän tässä tapauksessa poikkeuksen, sillä Forsius myönsi käytännön olevan yleinen.

Torstain työpajoissa käsiteltiin surua ja kuolemaa niin aiheen parissa työtä tekevien näkökulmasta (Mari Pulkkinen) kuin myös surua itsessään surutyön (Miia Salonen) ja musiikkiterapian (Pekka Nurmi) näkökulmasta. Tieteellisessä sessiossa

---

¹ Käsitellen tässä konferenssiraportissa lähinnä konferenssin key note -esitelmien sekä tieteellisten sessioiden sisältöä, sillä en osallistunut tutkijana työpajoihin. Olin myös Suomalaisen Kuolemantutkimuksen Seura Ry:n toimesta twiittaamassa konferenssin sisällöstä sekä valokuvaamassa, jolloin olin yksi järjestäjistä.

käsiteltiin itsemurhan historiaa (Riikka Miettinen) ja sisarusten surua sisaruksen itsemurhan jälkeen (Saara Inna). Vertaistuki (Virpi Sipola), saattohoito (Niina Keskinen) sekä ylikuonnollisten kokemusten merkitys (Johanna Heino sekä Markku Siltala) olivat myös esitelmäaiheita, jotka peilasivat mm. päivän kokempuhevuoeroja, joissa korostettiin erityisesti hyvää saattohoitoa sekä puhumisen tarpeen täyttämistä surujärjestöjen tarjoaman vertaistuen avulla.

Perjantain aamupäivä aloitettiin myös koskettavilla kokempuhevuoeroilla, joiden tarpeellisuutta ylistettiin erityisesti konferenssin palautekyselyssä jälkikäteen. Nenne Amnell käsitteli key note -puhevuoeroossaan surevaa työyhteisössä, millaisia käytäntöjä työyhteisöiden olisi hyvä omaksua sekä miten surevat itse usein toivovat työhön paluun käsiteltävän. Luennossa korostettiin yksilöllistä liikkumavaraa käytännöissä, sillä osalle sopii hyvin avoin keskustelu aiheesta työyhteisön kesken, ja osa taas haluaa pitää aiheen vain itsensä ja esimiehensä välisenä keskusteluna.

Iltapäivän työpajoissa aiheina olivat surevan tukemiseen tarkoitettut toiminnalliset menetelmät (Nenne Amnell), musiikkiterapia (Pekka Simojoki) sekä taidekasvatus (Mari Vallemaa). Samaan aikaan tieteellisessä sessiossa esitelmät koskivat lapsen kuoleman genetiikkaa (Jukka Laine), kuoleman ja surun käsittelyä Hans Holbein nuoremman tuotannossa (Mikko Kallionsivu), kuolemasta syntyneitä leikkipuistoja (Birgitta Sandberg ja Leila Hurmerinta), lapsen kuoleman aiheuttamia muutoksia perheeseen (Anna Liisa Aho) ja parisuhteeseen (Piia Kekäläinen) sekä kuolemanpelkoja syöpäsairailla (Pekka Komulainen).

Milloin on tarpeeksi aikaa?

Konferenssin tavoitteena on lisätä tietoutta surusta ja surevan tukemisesta sekä tuoda esille suomalaista kuolemaan ja suruun liittyvää tutkimustietoa hyvin monipuolisesti aina lääketieteestä kirjallisuudentutkimukseen. Järjestäjien taholta oli etukäteen kehotettu tutkijoita keskittymään voimakkaasti tutkimustulostensa julkittuomiseen menetelmien ja tutkimuksen toteuttamisen esittelyn sijasta.

Ensi vuodeksi tieteellistä osiota olisikin ehkä hyvä laajentaa esimerkiksi kahteen päällekkäiseen sessioon; näin saataisiin kattavampi katsaus meneillään oleviin tutkimushankkeisiin ja viimeisimpiin tuloksiin keskittymällä esimerkiksi tiettyihin teemoihin. Erityisesti keskustelun kannalta olisi hyvä, jos osiot olisi teemoitettu ja aikataulutettu väljemmin. Surukonferenssin osallistujat ovat perinteisesti hyvin osallistuvia ja keskustelut ovatkin olleet parhaita antia niin eri ohjelmaosioissa kuin iltavastaaanotolla. Näkökulmat vaihtelevat aina psykologeista sairaanhoitajiin, saattohoitajista pappeihin, mutta keskustelujen rikkaus onkin tämän tyyppisissä konferensseissa parasta. Konferenssin palautteissa toivottiin useaan otteeseen väljempää aikataulua tieteellisiin esitelmiin, sillä monet aiheista olisivat varmasti herättäneet kiinnostavia näkökulmia myös yleisössä.

Päällekkäisten tieteellisten sessioiden järjestäminen on kuitenkin täysin riippuvaista konferenssiin tarjotuista esitelmistä, joista tähän mennessä ei ole ollut sellaista runsaudenpulaa, että kahta päällekkäistä olisi ollut mahdollista luoda. Optimistina ajattelen tämän kuitenkin olevan enemmän markkinointikysymys.

Tietoa ja tiedon soveltamista

Tutkijana koen itse olevani tietyllä tavalla vastuussa tutkimustulosteni yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta. Tällä tarkoitan siis tutkimukseni mahdollisuuksia tiedon soveltamiseen käytäntöön, eli siihen työhön ja arkeen, joita kuoleman

ja surun parissa työskentelevät elävät. Surukonferenssissa on ainutkertainen mahdollisuus kohdata surun ja kuoleman alan ammattilaisia, joiden työtä kohtaan koen suunnatonta nöyryyttä. Tutkijana olen aina tietyllä tavalla teoreettisesti etäännyntynyt aiheestani.

Yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta on myös keskusteltu paljon viime kuukausien aikana mediassa. Rahoituspoliittiset ratkaisut määrittelevät vaikuttavuudeksi usein vain julkaisut ja julkaisujen luokitukset, jotka perustuvat Julkaisufoorumin näkemyksiin. Surukonferenssin esitelmää on usein myös kehoitettu laajentamaan tutkimusartikkeleiksi esimerkiksi Thanatokseen, mutta hyvin moni esitelmänpitäjä oli tänäkin vuonna julkistamassa pro gradu-opinnäytteensä tuloksia eikä tieteellinen julkaiseminen ole tällöin välttämättä korkea prioriteetti. Toisaalta nykyisen Julkaisufoorumin politiikan mukaan lehden luokitus perustuu julkaisuvolyymiin, jolloin vertaisarvioituja tekstejä tulisi olla enemmän, jotta luokitus voisi nousta.

Tutkijat, tutkimusryhmät ja yliopistot ovat siten riippuvaisia edellä mainituista ratkaisuista, sillä ilman korkeita pisteitä ja luokituksia ei välttämättä ole mahdollista saada tutkimukselleen rahaa. Leipä se on tutkijankin ansaittava, ja tutkimusta on vaikea tehdä ilman asiaankuuluvaa rahoitusta, joka vapauttaa kalenteriin tutkimukselle aikaa.

Surukonferenssilla olisi ehdottomasti mahdollisuus profiloitua kuolemantutkimuksen pääkonferenssiksi kotimaisella tasolla, sillä tuskin ammatinharjoittajat kokevat asiakseen osallistua kahteen konferenssiin ja Suomen mittakaavassa meitä kuolemantutkijoita(kaan) ei ole ruuhkaksi asti. Nyt perinteet toiminnalle ovat jo valmiina ja mahdollisuuksia on ehdottomasti myös laajenemiseen.

Kirjoittaja:

Anna Haverinen, FT, on digitaalisen kulttuurin post doc -tutkija ja uusimmassa hankkeessaan tarkastelee väkivaltaa ja vihapuhetta muun muassa virtuaalisilla muistomerkeillä. Yhteystiedot: anna.haverinen@utu.fi